

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก กรณีศึกษา โรงเรียนวัดท่าใหม่ โรงเรียนวัดศรีวังค์ และโรงเรียนวัดลาดระโหง โดยมีการสมการสถานศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียนครู และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการวิจัย โดยดำเนินการ 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ

ขั้นที่ 2 การปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก

ขั้นที่ 3 ทดลองปฏิบัติตามการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก

ขั้นที่ 4 ประเมินผลการทดลองปฏิบัติตามการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก

ในการวิจัยแต่ละขั้นตอน ประกอบด้วย

1. แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants)
2. เทคนิค/เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ

วัตถุประสงค์ในขั้นตอนนี้ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยศึกษาจากสภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนขนาดเล็ก

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยเลือกแหล่งข้อมูล แบบเจาะจงจากบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดี ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 3 คน ครู 14 คน กรรมการสถานศึกษา 3 คน ผู้ปกครอง 3 คน รวมทั้งสิ้น 23 คน แล้วจัดกลุ่มสนทนากลุ่มละ 7-8 คน

2. เทคนิค/เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เทคนิคที่ใช้ในการวิจัย ใช้การสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ตรงกับจุดมุ่งหมาย ซึ่งการสนทนากันระหว่างผู้วิจัยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่สามารถตอบประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาได้ดีที่สุด สามารถตอบประเด็นได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล กลุ่มมีขนาด 7-8 คน ดำเนินการโดยผู้วิจัย เตรียมประเด็นคำถามเพื่อให้การสนทนาคำเนินไปอย่างราบรื่นอยู่ในกรอบของการวิจัย และเตรียมทีมงานประกอบด้วย ผู้จัดบันทึก 1 คน ผู้บันทึกเทป 1 คน ใช้เวลาในการสนทนาประมาณ 3 ชั่วโมง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ เทปบันทึกเสียง และสมุดจดบันทึกข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง 3 ครั้ง

ครั้งที่ 1 วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2548 เวลา 9.00 น.- 11.00 น. ณ โรงเรียนวัดท่าใหม่ กลุ่มสนทนาประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครู 5 คน และกรรมการสถานศึกษา 1 คน รวม 7 คน

ครั้งที่ 2 วันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2548 เวลา 13.00 น.-15.00 น. ณ โรงเรียนวัดลาดตระโฮง กลุ่มสนทนาประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครู 6 คน และกรรมการสถานศึกษา 1 คน รวม 8 คน

ครั้งที่ 3 วันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2548 เวลา 9.00 น.- 11.00 น. ณ โรงเรียนวัดลาดตระโฮง กลุ่มสนทนาประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครู 6 คน และกรรมการสถานศึกษา 1 คน รวม 8 คน

การจัดสนทนากลุ่มดำเนินการดังนี้ ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์การทำวิจัยและดำเนินการสนทนา โดยมีประเด็นในการสนทนา 3 ประเด็นคือ 1) สภาพปัญหาของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ความต้องการในการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในโรงเรียน และ 3) การปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความต้องการร่วมกัน และเป็นไปได้ แล้วร่วมกันสรุปผลการสนทนากลุ่ม และรับฟังข้อเสนอแนะ โดยมีผู้ช่วยผู้วิจัย 2 คน จัดบันทึกและบันทึกเสียงตลอดเวลาการสนทนา

ขั้นที่ 2 การปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก

วัตถุประสงค์ของขั้นตอนนี้ เพื่อปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก โดยขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ร่างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคู่มือ ครั้งที่ 2 ประชุมวิพากษ์การปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคู่มือ

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยเลือกแหล่งข้อมูลแบบเจาะจงจากบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสามารถให้ข้อมูลสำคัญในการนำมาปรับระบบดูแลช่วยเหลือได้เป็นอย่างดี ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 3 คน ครูที่ทำหน้าที่เป็นครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา 15 คน รวม 18 คน

2. เทคนิค/เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เทคนิคที่ใช้ในการวิจัยใช้การระดมสมองและการประชุมวิพากษ์

2.2 เครื่องมือที่ใช้ เทปบันทึกเสียงและสมุดจดบันทึกข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง 2 ครั้ง โดยดำเนินการดังนี้

ครั้งที่ 1 วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2548 ณ โรงเรียนวัดลาดตระโฮง โดยใช้วิธีการเลือกแหล่งข้อมูลแบบเจาะจงจากบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสามารถให้ข้อมูลสำคัญในการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เป็นอย่างดีจากทั้ง 3 โรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 3 คน ครูประจำชั้น 15 คน รวม 18 คน ดำเนินการโดยใช้วิธีการระดมสมองเพื่อแสวงหาแนวคิดของผู้เข้าร่วมระดมสมองในการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมให้มากที่สุดภายในเวลาจำกัด โดยผู้เข้าร่วมระดมสมองทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ข้อมูลที่ได้นำมาเป็นทางเลือกในการตัดสินใจและวางแผนร่างการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคู่มือที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนขนาดเล็ก แล้วสรุปผลการระดมสมองและรับฟังข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยมีผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้จดบันทึก 1 คน และบันทึกเทป 1 คน

ครั้งที่ 2 วันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2548 ณ สมาคมผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย มีผู้เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 3 แห่ง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมวิพากษ์ การปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก และจัดทำคู่มือโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการกล่าวถึงวัตถุประสงค์และร่วมกันวิพากษ์การปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคู่มือการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ แล้วร่วมกันสรุปและรับฟังข้อเสนอแนะอื่นๆ โดยมีผู้ช่วยผู้วิจัยจดบันทึกข้อมูลและบันทึกเทป แล้วสรุปนำเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

ขั้นที่ 3 ทดลองปฏิบัติตามการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จุดมุ่งหมาย เพื่อทดลองปฏิบัติตามการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก คือ ศึกษาขั้นตอน/วิธีการ/เครื่องมือที่โรงเรียนสามารถปฏิบัติได้ ศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยเลือกแหล่งข้อมูลแบบเจาะจงจากบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และให้ข้อมูลสำคัญในการกำกับ ติดตาม การทดลองใช้การปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน ได้แก่ ผู้บริการ โรงเรียน 1 คน และครูที่ปรึกษา 5 คน รวม 6 คน

2. เทคนิค/เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ที่มีกรอบตามแนวปฏิบัติในคู่มือปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ทดลองใช้ในสถานการณ์จริง จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญพร้อมกับการสังเกต

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่มือการดำเนินงานตามการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแบบบันทึกการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.1 โรงเรียนดำเนินการตามคู่มือการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นิเทศ ติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามการปรับระบบ และบันทึกผลการนิเทศ

3.2 ผู้วิจัย ติดตามผลการดำเนินงานที่โรงเรียนจัดทำใหม่

ครั้งที่ 1 วันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2548 เวลา 9.00 – 11.00 น.

ครั้งที่ 2 วันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 เวลา 9.00 - 11.00 น.

3.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา แล้วสรุปการดำเนินการปฏิบัติ ตามการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 4 ประเมินผลการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก

เพื่อประเมินสรุปผลการดำเนินงานตามการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก และประเมินผลความพึงพอใจต่อการดำเนินงานตามการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับ โรงเรียนขนาดเล็ก

1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูที่ปรึกษา 5 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน

2. เทคนิค/เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เทคนิคที่ใช้ในการวิจัย ใช้การประชุมสรุปผลการดำเนินงานจากการทดลองปฏิบัติตามการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับ โรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกการประชุม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากการประชุมสรุปผลการดำเนินงานในวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2549 ณ โรงเรียนวัดท่าใหม่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์เนื้อหาจากการประชุมสรุปผลการดำเนินงาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา